

Fører angst i graviditeten til børn med opmærksomhedsforstyrrelser?

INTERNATIONAL FORSKNING

Carsten Obel, Tine Brink Henriksen, Søren Dalsgaard, Morten Hedegaard, Karen Markussen Linnet, Niels Jørgen Secher, Per Hove Thomsen & Jørn Olsen

Mentalt velbefindende er et vigtigt sundhedsaspekt, ikke mindst i graviditeten. Ikke alene kvinden selv, men også det ufødte barn påvirkes af de stressfaktorer, som den gravide kvinde udsættes for.

Gravide, som har været udsat for alvorlige livsbegivenheder (dødsfald eller alvorlig sygdom hos barn eller ægtefælle) tidligt i graviditeten, får hyppigere børn med crista neuralis-relaterede malformationer (1) og færre drengebørn. Selv mere moderate psykiske belastninger ser ud til at kunne påvirke graviditeten ved at øge risikoen for præterm fødsel.

Det er dog endnu et helt åbent spørgsmål, om mere moderate psykiske faktorer påvirker fostret i et omfang, der senere får betydning for barnets helbred og udvikling. En ret omfangsrig litteratur, der bygger på dyreforsøg, tyder på, at stress kan påvirke en lang række adfærdsmæssige forhold (2), men studier med mennesker på dette område har imidlertid været små i størrelse og med store metodemæssige problemer.

I *British Journal of Psychiatry* publicerede man dog i juni 2002 et studie af *O'Connor et al* fra en stor engelsk kohorte om sammenhænge mellem maternel angst i graviditeten og adfærdsproblemer hos barnet i fireårsalderen (3). Der var komplette data på 7.448 børn, hvilket svarer til omkring 57% af den oprindelige population.

Kvinderne besvarede spørgeskemaer om angst og depressionssymptomer i 18. og 32. graviditetsuge samt otte uger og 8, 21 og 33 måneder postpartum. Barnets adfærd i fireårsalderen blev vurderet af forældrene ved hjælp af det såkaldte *strengths and difficulties questionnaire*, der er et screeningsinstrument for psykopatologi i barndommen og også findes på dansk (4). Dette instruments totale problemscore og tre underskalaer, som beskriver henholdsvis emotionelle problemer, adfærdsmæssige problemer og opmærksomhedsproblemer blev anvendt som effekt mål.

Kvinder, som havde angstsymptomer i 32. gestationsuge, havde generelt en større risiko for, at deres barn havde adfærdsproblemer i fireårsalderen. Efter kontrol for angst og depression målt efter graviditeten var der stærkest association mellem angst i 32. graviditetsuge og opmærksomheds-/hyperaktivitetsproblemer blandt drenge (OR = 1,87; 95% CI 1,29-2,73).

Mange ville formentlig forvente, at moderens psykiske tilstand efter fødslen havde større betydning end hendes tilstand i graviditeten. Betydningen af psykiske faktorer under graviditeten er dog biologisk plausibel. Moderens cortisol-niveau er ansvarligt for op mod 40% af fostrets serumniveau

(5), og dyreeksperimentelle studier tyder på, at den føtale hjerne er særlig følsom for cortisol i tredje trimester.

Måske kan stress påvirke den tidlige føtale hjerneudvikling, også hos mennesker, men dette studie er ikke tilstrækkeligt til, at der på nuværende tidspunkt kan drages konklusioner med hensyn til årsagssammenhænge.

Først og fremmest er det væsentligt at bemærke, at effekt målet alene er baseret på forældrenes egen rapportering om symptomer på nedsat koncentrationsevne og øget aktivitetsniveau. Forældrenes bedømmelse kan muligvis være farvet af de samme psykiske faktorer, som gav angstsymptomer i graviditeten, og afspejler ikke nødvendigvis barnets problemer. En vurdering i den tidlige skolealder, med sammenholdelse af både lærernes og forældrenes vurdering, eventuelt suppleret med et redskab, som kunne stille den kliniske diagnose, vil formentlig bedre kunne afgrænse børn med disse problemer.

I det engelske studie var det ikke muligt at tage højde for, om forældrene selv havde haft opmærksomheds-/hyperaktivitetsproblemer i barndommen. Adfærd udvikles i et samspil mellem gener og miljø, og der kan være en fælles genetisk basis for moderens følelse af stress og barnets senere adfærd.

Det kan dog ikke udelukkes, at de fundne sammenhænge er af kausal natur, og der er både biologisk teori og dyreeksperimentel evidens for denne mulighed. Derfor bør studier af tidlige og mulige forebyggelige påvirkningers betydning for adfærdsproblemer i barndommen få høj prioritet.

Vi har med udgangspunkt i nye danske fødselskohorter opbygget et samarbejde med det formål at skabe et datamateriale, som kan belyse disse forhold nærmere.

Skejby Sygehus, gynækologisk/obstetrisk afdeling, perinatal epidemiologisk forskningsenhed, Aarhus Universitet, Institut for Epidemiologi og Socialmedicin, Center for Epidemiologisk Grundforskning, og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Hospital, Risskov

Litteratur

1. Hansen D, Lou HC, Olsen J. Serious life events and congenital malformations: a national study with complete follow-up. *Lancet* 2000; 356: 875-80.
2. Weinstock M. Alterations induced by gestational stress in brain morphology and behaviour of the offspring. *Prog Neurobiol* 2001;65:427-51.
3. O'Connor TG, Heron J, Golding J, Beveridge M, Glover V. Maternal antenatal anxiety and children's behavioural/emotional problems at 4 years: report from the Avon Longitudinal Study of Parents and Children. *Br J Psychiatry* 2002;180:502-8.
4. Obel C, Dalsgaard S, Stax HP, Bilenberg N. Spørgeskema om barnets styrker og vanskeligheder (SDQ-Dan). *Ugeskr Læger* 2003;165:462-5.
5. Gitau R, Cameron A, Fisk NM, Glover V. Fetal exposure to maternal cortisol. *Lancet* 1998;352:707-8.